Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Rosario Arantzabal

Elgeta, Gipuzkoa (1926)

Aurkibidea

Biografia

Goimendi auzuneko Larrañaga baserrian jaio zen. Gaur egun baserria Bergarako Angiozar auzokoa izan arren, bera elgetarra da jaiotzez, 1928ra arte auzo hori Elgetakoa izan zen eta. Auzo bereko Zabaleta baserriko Julian Arantzabalekin ezkondu zen eta bertan bizi izan da beti. Elkarrizketa grabatu zenean, senarra eta Sebastian Arantzabal koinatua ere bertan ziren.

Zintak

ELG-014

- **Proiektua**: Deba Eskualdeko Ahotsak - Elgeta.
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Data**: 2006-09-20
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

ELG-015

- **Proiektua**: Deba Eskualdeko Ahotsak - Elgeta.
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Data**: 2006-09-20
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: MiniDV

Pasarteak

1. Angiozarrera eskolara

- **Erref**: ELG-014/002
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:05:00. **Bukatu**: 00:06:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolara Angiozarrera joaten ziren hasieran eta gero Elgetara. Merienda poltsan hartuta joaten ziren eskolara. Angiozarren senitartekoren bat izaten zuten eta euria zenean zakuren bat uzten zien estaltzeko.

Transkripzioa
-Aittatu dozue zu hemen jaixua zarela, zu gertu-gertuan; auzo honetatik eskolara nora joaten ziñazien?
Julian: Lelengo Angiozarrera; gero Elgetara.
Rosario: Hartu maletan, holako paiñolo baten lotu bezkeixa-eta-. Sagar bat [...] denporan-eta, hantxe eguardixan bezkaldu kalian eta gero illuntzian etxera.
Sebastian: Etxian eukitzen giñuan maletioi-ta, danok eukitzen giñuan tia edo amistadia [...] Honek eztakit nik, parientiak...
R: Guk Joana Josepanian. Andra haundi bat zan-eta. Eurixa zanian zakuak burutik emuten oskuzen, zaku bana, eta...
-Eta harekin tapau eta...
R: Oingo moduan erropak egongo balitzaz, gaiñera. Ez txaketaik eta holakoik, bueno! Abarkan batzuk. Erdi busti-busti eindda.

2. Adinaren arabera elgetar edo bergarar

- **Erref**: ELG-014/003
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:06:00. **Bukatu**: 00:07:20

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Auzo berekoak izan arren, Rosario Elgetan jaioa da eta Sebastian Bergaran, gazteagoa delako eta 1927 inguruan pasa zelako euren auzoa (Angiozar auzoa) Bergara izatera. Eibarko bidea egiterakoan sortu ziren eztabaidak eta Ubera eta Angiozar Bergarara pasa ziren.

Transkripzioa
S: Hamen basarrixetan daona, hau da Elgetan jaixotakua. Gu kuarto baten jaixo danok, bost ga danera, eta gu beste laurok Bergaran jaixotakuak. Kuarto baten jaixota. Hau (Rosario) Elgetakua.
R: Orduantxe pasau. Veintixietian pasauko zan Bergara.
J: Veintisietian edo, behintzet horrek bixok Elgetakuak dia eta, handik beherako danak hamen barrixuan...
R: Ez, beste bat. Serafin eta Roman eta horrek be ez dakit ba [orduantxe] ez dian.
S: Horrek "seguramente" Elgetakuak izango dia.
-Orduan batzuk Elgetara, beste batzuk Bergarara...
J: Bai.
-Eta hori zergatik izan zan edo, badakizue?
S: Ni entzunda nao, ez dakit egixa dan, hori kamiñuoi, Elgetatik Eibarrera datorren hori Angiozarreraiño eitteko zan, itxuria, eta Elgetan geratu zan. Entzundakua, e, nik ez dakit eta. Horregaittik. Baiña Uberak be urten eban, eta ez dakit ba horregaittik zela izango zan.
R: Hara be ez eben eruango-ta igual-eta.
S: Uberak be urten eban eta. Ubera eta Angiozar Bergara bialdu zittuen, bialdu oskuen.
R: Bialdu, urten, fan eingo zien.
S: Hasarretu ein zien horregaittik. Lehen Elgetara pertenezitzen giñuan guk eta oin Bergarara.
R: Baiña ostian guk dana Elgeta daukagu guk, ostian. Eroso zelan harrapatzen dan.

3. Gidatzeko baimena Arraten atera zuten

- **Erref**: ELG-014/004
- **Iraupena**: 0:04:25. **Hasi**: 00:07:20. **Bukatu**: 00:11:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:
Rosario Bergarara joaten zen tratuarekin hasieran, baina autoa erosi zutenetik Arrasatera. 40 urterekin atera zuten karneta Rosariok eta senarrak, biek egun berean. Arraten ateratzen zen gidatzeko karneta orduan. Azterketa teorikoa Arrateko Kantabria jatetxean egin zuten. Baserrietako emakumeek beharra izaten zuten eta horregatik atertazen zuten gidatzeko baimena. Lehen autorik ere ez zegoen eta ezta biderik ere.

Transkripzioa
-Hemendik jokerarik bazeuan Mondrauera joateko?
S: Bai.
-Gertuao eukiko dozue?
R: Gu faten giñan, e, plazara faten nintzan, e. Kotxia ekarri giñuanian... Ia berrogei urtekin [...] kotxiok-eta.
S: Aurretik Bergarara. Eta honek kanbixau eben gero, astuakin faten zien Bergarara, eta gero kotxia ekarri ebenian, danak Mondragora gero, tratuakin. Joen, gero edarto. Hamendik Mondragora segittuan dao ba. Bueno, honendako etorri zan, e, bentajia demasa!
R: Berandu hartuta, baiña kotxia kotxia derriorra zan, hemen kotxe barik ezin zeikien ibili, eta berrogei urtekin-edo hartu giñuan guk karneta. Derrior, obligauta; obligauta.
J: Puxkat egun baten ikesi eta egun baten aprobau.
-A bai, e?
R: Motorran-eta ibiltzen zan aurretik-eta. Baiña nik ez nekixenez zetarako zan enbragia, zetarako zan azeladora...
-Baiña normala, ezta?
R: Ba hoixe. Eta ikisi ba zer ba...
-Karneta nun ataratzen zan?
R: Arraten. Egiñalian kalera. Han txabolatxo bat dao, eta [han geratu]. Arratera faten naizenian beti esaten dot: Hementxe geratu nitzan ni karneta etarata, laga nindduen eta honek aurrera oinddio segi [...]. Teorikia aurretik bertan ein saloi baten, sala baten eta...
S: Kantabrianian, tabernia, zeuan kuarto bat, eta hantxe.
-Teorikua?
S-R: [...]
R: Elorrixoko batek hartu eban behintzet kalabazak-eta. Gu pozik emon oskuenian, etxera. Hori izeten da, hiru-lau lagun alkarrekin ibiltzen ga-eta: "guk ein giñuan ba, e! Harek karneta etara ebenian bezkaldu barik etxera etorri giñuazen ba!" Santi [Larreak] zenbat bidar esan doskun.
S: Karneta etara eta etxera. Lehen ez zan oingo moduan-eta.
-Zelebraziñoren bat... Orduan, gaiñera, sasoi horretan andra askok etarako zeben karneta, basarriko andra askok?
R: Bai, bai.
S: Bai, basarrikuak, honen edade ingurukuak ekin zien eta danak handik beherakuak...
R: Baiña aurretik ez.
S: Aurretik asko ez.
-Baiña esatia nahi dot basarriko andrak kalekuak baiño...
S: Falta gehixao eitten otsen eta.
J: Gure edadekuak (Jareikuak) mordua geratu zien orduan, ez ebela pasauko-eta. Bai ba.
R: Gure aiztak, guk be danok. Gu be aizta mordua ga eta danok, nere atzetikuak etara eben behintzet eta. Harek kalian bizi zien, baiña harek be etara ein eben.
S: Basarrikuak gehixenak.
R: Nezezidadia, derriorra zan. Hemendik urten bihar baziñuan ba... Eta gizonak bakarrik ez, andriai be falta eitten otsan...
-Plazara joateko?
J: Andriak gehixao...
R: Plazara eta ostian ibiltzeko.
S: Eta etara barik geratu zana pena, penetan. Hamen badaoz andra batzuk etara ez zabenak, eta penetan.
R: Bai, goguan daukat, Rufinai, hemen azpiko andriai entzuten dotsat,

harek larogeta hamaika urte, eta: "Kirieleisonak errezau biharrian, ikisi biharrian orduan ikisi baleu sikiera teorikia", zenbat bidar esaten eban horrek be. Orduan erresaixua eta, ez dakitzu? Kirieleisonak-eta horrek, harek ikisi zittuala, baiña teorikia ikisi baleu nahixao ebala, eta holakuak esaten zittuen.
J: Baiña ha be pasau zan-eta...
S: Oin danak etaratzen dabe-eta. Neretako ondo dago hori etaratzia, eskolia...
-Badare gauza batzuk sobran ez darenak, ez?
R: Gure loibak-eta Zaldibarren bizi dia, eta trenan estaziñua, behian, erak bizi dian behian, eta autobusak eta danak, baiña harek bixak atara dabe harek be.
-Badaezpada...
R: Bai, bai. Eskolara eta lanera fateko be derrior [...], eta gero be bihar bada eta...
S: Gure aurretik gitxi zagon.
R: Kamiñoik be ez zaon-eta.

4. Aranzabal abizena ugaria Angiozar eta Elgetan

- **Erref**: ELG-014/005
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:11:45. **Bukatu**: 00:13:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Lau generaziotakoak Aranzabal izan dira Zabaleta baserrian. Euren tarteko bat Portugaleteko zubian ibiltzen omen zen jendea batetik bestera lantxan pasatzen. Angiozar eta Elgetan da Angiozar abizena. Rosario eta senarra biak Aranzabal dira. Amona Angiozarkoa zen eta ama Kanpazar ingurukoa.

Transkripzioa
-Basarrixan historixaik badakizue?
S: Beti Aranzabal. Aranzabal. Gure aittaittan aitta-eta behintzet Aranzabal zian. Ibili zan, hamengo aittaittan aitta uste dot zala, Puente Colgantian, gizonak pasatzen, lantxan, alde batetik bestera. Sekula Puente Colgantian egonda zaoz? Han lehen lantxan pasatzen zittuen eta hantxe lantxan pasatzen ibiltzen zan.
R: Lanian ibili zan?
S: Bai, lanian, lanian.
J-S: [...]
S: Gizonak pasatzen. Eta gero hona etorri eta basarrixan. Eta gero gurian lau jeneraziño, geuk dakigunak behintzat, Aranzabal.
J: Baitta bestekuak be, lehen [...] eta zittuan Aranzabal; etxokonak be.
R: Baiña lehentxokuak. Gero Olañeta-ta...
S: Lelengua aldamenekua be Aranzabal zan.
R: Angiozarren Aranzabalak asko. Elgetan be bai. Gu be bixok Aranzabal [ga] eta. Eta gure seme-alabak Aranzabal Aranzabal.
-Gurasuak, aitta eta aurrekuak hemen bertakuak zian?
S: Aitta Angiozarkua.
R: Eta ama be beste mendikua, Altunamendi-edo, Kanpazartik gora. Hangotxia honen ama be.

5. Euren garaian ez zegoen errenterorik auzunean

- **Erref**: ELG-014/006
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:13:35. **Bukatu**: 00:17:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Garai batean baserrietan errenteroak izan ohi ziren. Dena dela, euren auzoan gerra osterako dagoeneko denak jabe eginak ziren. Hala ere, Elgetan baziren euren akorduan ere errenteroak. Irizar izenekoa zen inguruetako baserri askoren jabea. Euren ezagun bat errenta ordaintzera kapoi parearekin joaten zen. Entzunda dute gariarekin ordaintzen zela lehenago errenta, baina beraiek ez dute halakorik ezagutu.

Transkripzioa
-Sasoi baten basarri hau-eta zer zien, errenteruak?
J: Danak errenteruak lelenguak. Gero politto-politto...
R: Zuek be noiz erosi ziñuen ba...
S: Neu ez naiz akordatzen gure basarrixa-ta.
R: Errenteruak zianik zu ez za akordauko, e.
J: Ni ez akordau, baiña papelak ipintzen dabenez...
S: Hamen barrixuan errenteroik gerra ezkero bape ez da egongo. Errentan iñobez hamen auzuan.
J: [...]
S: [...] Hamen Sagasta egongo da bakarrik, hortxe barrixuan bat dago bakarrik gure denporan erosittakua. [...]
-Etxe-jabe haundiren bat zeuan, propietarixo haundiren bat baserri asko zekazena?
S: Lehen bai zagozen, baiña Donostian-eta. Irizar-edo zela zuan? Harek-eta bazekazen hamen basarrixak, baiña...
R: Arrota-ta, Kaminburua-eta harek.
S: Egongo zien hogei-edo igual baiña...
R: Bakotxak bere etxia ostian.
S: Hamen gure barrixuan iñobez, ni ez naiz akordatzen. Elgetan "en cambio" asko, baiña Elgetan mordua. Baiña hamen gure..., hamaika-edo ga gu, eta bapez. Danak erena. Bi-edo zagozen, itxuria, eta gerra-denporan erre-edo. Loitti eta Sustraitza [...] zittuan. Harek [hil zien] eta ia harek kalera fan zian gero, abandonau basarrixak eta...
R: Loitti lehenao.
S: Baiña hau akordatzen da Loitti [...]
R: Geuk erosi giñuan, Larraiñakuak erosi eben Etxebarri eta. Loitti-eta.
-Orduan ez dozue jakingo etxian entzunda etxe-jabiei errentia zela pagatzen jakuen?
S: Angiozarko batek, Elgetan Angiozarko bat, honen suiña, honen alabia hanguakin dao ezkonduta-ta. Harek pagatzen eban kapoia, errentia hainbeste eta gero kapoiakin faten zen pagatzera Angiozarrera. Geure parientia zan gaiñera uezaba, Migelenekua. Eta ha faten zan; ez dakit zenbat zan orduan, entzunda nao baiña. Hutsa zan orduan urtekua, baiña ha eta kapoi paria eruaten eban.
R: Ointxe gutxi dala horrek erosi dittue etxiok. Ipiñi eben nahi dabenak erostia.

S: Errentian konformidadian edo, ez dakizu?
R: Salbak-edo, hori zuk esan dozuna hankia moztutakua-edo, horrek ez ebala erosi esaten dabe.
-Baiña sasoi baten errentia garixakin pagatzen zala, holakorik entzunda?
S: Garixakin pagau errentia, entzun bai.
J: Hainbeste gari eta hainbeste...
S: Hainbeste anea edo.
R: Ez dakit hori, baiña gerra ostian entregau bihar izeten zien, gari mordua Beragara eruanda...
-Errentia pagatzen garixa-eta bai, ezta? Entzunda edo?
S: Bai.

6. Artazuriketarekin batera arrosarioa errezatu

- **Erref**: ELG-014/007
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:17:05. **Bukatu**: 00:19:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Etxeko giroa. Artazuriketa egiten zenean, iluntzeetan, tertulia egiten zen etxean: Rosarioren aitak bertsotan egiten zien eta Sebastianen etxean arrosarioa errezatzen zen. Kirieleisonak tximiniaren aurrean belauniko jarrita errezatzen zituzten.

Transkripzioa
-Lehenao afalostian-eta ipuin-kontari eta ibiltzen ziñazien?
S: Bai. Gari-joten...
-Ez, neguan; afaldu eta beti lanen bat egongo zan...
S: Arto-zuritzeruzkotan eta ipuiñak.
R: Gure aittak bersotan eitten oskun arto-zuritzera faten giñanian.
-A bai, e?
R: Bueno! Bersolarixa zan ha, edo beren zera, talentua.
S: Guk erreseixua errezau-eta, hamen erreseixua errezauaz izeten zan asko.
R: Harek bersotan eitten oskun guri.
-Eta nun ikasittakuak?
R: Bere zera hoixe. Eta gure semiak be hori puxkat tokia harena daukala esaten dotsat nik honei, e. Harek be bertsolari danetan oin be. Sozio edo zeoze bada eta.
S: Honen aldera urten dau semiak be.
-Zeuek errosarixua?
S: Guk erresaixua.
R: Belaunbiko jarritta, gaiñera. Tximinixan beheko sua, eta honek egoten zien holan, hantxe goixan tximinixan eskuak ifinitta. Ni txokauta. Kirieleisonak errezatzen zittuen, e!
-Zelan esan dozu?
S: Kirieleisonak. Badakizu erresaixuan zela izeten dan, e
R: "Ora pro nobis", Santa Maria, eta honek.
S: Horrek belaunbiko.
R: Belaunbiko. Jarri tximinixan, suan azpixan eta. Akordatzen naiz ni. Ni

hona etorri nintzanian belaunbiko jarritta errezatzen eben honek gero, e! Nik baiño fede gehixao euken, itxuria. [...] Larrañaan ez giñuan ein holakoik, baiña.
S: Egunero guk erresaixua. Egunero-egunero.
-Eta zenbat urtera arte?
S: Ni lanera fan arte. Eibarrera fan nitzan hamasei urtekin-eta. Gero laster geratuko zan, gero akabo.

7. Angiozarkoek dantza egiteko debekua

- **Erref**: ELG-014/008
- **Iraupena**: 0:04:00. **Hasi**: 00:19:00. **Bukatu**: 00:23:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:
Inguruko guztiak Angiozarrera joaten ziren mezara goizeko sei eta erdietarako. Abade gogorra izan zuten auzoan eta dantzan eginez gero ez zuen absoluziorik ematen. Sebastian Gernikara ere joan izan zen dantzara motorrean. Dantza soltea libre zen, baina lotua debekatu egiten zuten. Elgetakoek ez zuten hainbeste arazo izaten, baina Angiozarkoek ezin zuten dantzarik egin. Kongregazioak: Hijas de María eta San Luis. Gurasoak ere egoten ziren kongregazioetan. 12:00etako mezara baraurik joan behar izaten zuten. Meza ondoren mutilak tabernara joan eta ardau goxoa eta barkilloak jaten zituzten; baina neskak ezin ziren sartu.

Transkripzioa
R: Mezetara be neu-edo faten naiz bakarrik auzotik, besteik iñobe ez da faten. Neu kotxiakin faten naiz oinddio eta, "¿a dónde?" eta faten naiz, baiña.
-Hori lehenago asko joan zarelako eta oin...
R: Goizian seitterdietarako danok, hartu lastuak eta hola, hango mendikuak eta hemengo mendikuak eta.
S: Zerua irabazi [...]. Zazpirak alderako...
R: Eta gero atsaldian dantzan ein bihar eta absoluziñoik emun ez abadiak eitten oskun; eta guk hemen auzoko honek euki dau, e... Hemen abade bat etorri zan, eta harek zer gogorra emoten eban, e! Bueno! Gero (Segurara) fan zan badioi. Eta gehixenok eruan zittuan, eta hemen zati batzuk moja be; eta atzera bueltan erdixok etorri zien, baiña...
-Eta absoluziñua zergatik?
R: Dantzan eittearren atsaldian. Ez eban emuten, ez eban emuten zerik.
S: Konfesau eta absoluziñua emun bihar izeten da. Edo erreza eizu aittagure bat eta barkatuta dago. Baiña ez eban emuten...
R: Ez eban barkaziñoik emoten, [atzeratu] ein bihar; eta guk hoixe dantzan ein bihar. Hoixe eukitzen giñuan, geure... Epoka bat egon zan hemen! Bueno!
-Gogorra zan, orduan?
R: Bai, bai. Gogorra zan.
S: Gu baiño lehentxuao-edo. Gure denporan, baiña gu orduan Bizkaira-ta

faten giñan dantzan eittera, Gernikara-ta. Hamen prohibiduta egon zan; Garizuman, ez dakitzu, "Cuaresma" edo; eta gu Gernikara-ta faten giñan dantzara. Kanpora. Ordurako motorrak-eta bageunkazen-eta, motorrian, ez dakitzu.
-Dantzia zela izaten zan, sueltuan.
S: Agarrauan.
R: Sueltuan libre zan. Agarrauan zan pekatuoi. Hamen momentuan agarrauan zan pekatua. Elgetan ez zan horrenbeste. Hementxe Angiozarko auzo [...]. Elgetan? Keba!
S: Entzunda nao Antoni [...] Iturrikua kastigau edo zeoze ein ebela.
R: Parrokua egon zen Elgetan be, baiña hainbeste ez. Elgetakuak, e... Asentzion-eta akordatzen naiz ni, gu dantzan eta Elgetakuakin, eta Angiozarkuak han begira goittik behera... Harek ez eben eitten, eta guk dantzan ein bihar... Gure pekatua hoixe zan, dantzan eittia zan zera eta!
S: Orduan, gaiñera, kongregaziñua eukitzen giñuan, orduan [herrittan] medalliakin-eta gure jauna...
R: San Luisenak eta Hijas de Maria.
S: Hijas de Maria eta San Luis. Gonzaga edo; ez dakit zer. Eta hillian jai bat izeten zan, eta hartu medallia bertan eta ra! Poltsilluan eruan hara eta elixan, sakristixan...
-Gurasuak-eta juaten zien kongregaziñora?
S: Sasoe baten, bueno!
J-S-R: [...]
R: Lehenao bai, lehenao fede haundixa.
S: Urik eran barik eta fan bihar, e, ez urik eran eta ezebe ein barik.
R: Hamabixak [...] Oiñ operaziñua eittera oin.
S: Gero ha eitten giñuanian eraten giñuzen tabernan, hogei lagun edo, hamar behintzet askotan, eta honek emakumiak ez, emakumiak tabernan sartu be ez. Eta guk, igual [Gran Ciegua] esaten zan, ardau gozua, nastauta zurixakin-edo, bueno! Bosna txikito-edo eraten giñuan; gero handik etxera. Barkillu horrek, luzeska horrek, zuk ez dakit..., estu batzuk jaten giñuzen-eta, barkillo moduko batzuk baiña barrua beteta, hiru pisu, holako sendo-senduak zien; edarrauak! Oin halakuak gitxi ikusten dittut, egongo dia baiña.

8. Angiozarko eskola

- **Erref**: ELG-014/009
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:23:00. **Bukatu**: 00:25:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Angiozarren ibili ziren eskolan. Neskak eta mutilak banatuta egoten ziren eta bakoitzak bere irakaslea zuen. Irakasleek ez zuten euskaraz jakiten eta gogorrak ziren. Bergaran nahi ez zituzten irakasleak bidaltzen omen zituzten Angiozarrera. Ondo ikasten ez zutenean zigortu egiten zituzten. Euskaraz egitearren gogor hartzen zituzten, baina zigor berezirik ez duute ezgutu.

Transkripzioa
-Eskolara Angiozarrera edo Elgetara lelengo...
R-S-K: [...]

-Angiozarko eskolia zela gogoratzen dozu?
J: Angiozarrek be maixua eta maistria.
-Neska eta mutillak aparte?
S: Aparte, aparte. Nik ezebe ez naban ikasi.
R: Guk gaizto-gaizto bat euki giñuan maistra, kastillania zan.
S: Danak kastillania... Guk be kastillanua. Emuten eban palizetan!
-Zeuria be bai? (Juliani)
S: Horrek ixa danak antzera. Euskeraz ez ekixen eta.
J: Guk erderaz ez...
S: Egurra, egurra... Hona guri txarrenak bialtzen oskuen. [...]
R: Maistra zahartxo bat eta zimela. Eta eruaten gontsazen gero basarrixan erezen ba... zeozer, patata edo baba edo halako.., noizipeiñetan, eta orduan ondo esaten oskuen, baiña atzera be gero...
S: Txarra, txarra. Estudixatzen, bueno!
-Kanpotarrak zien eurak, klasiak erderaz emuten zittuen. Baiña gero zeuek euskeraz berba eitterik bai zeuen artian?
S: [...] Urtendakuan handik, akabo. Danok fiestan eitten giñuan.
-Eta kastiguak zergatik izaten zian, klasiak ez zenduezelako entenditzen edo euskeraz berba eittearren?
J: Euskeriagaittik be bai.
S: Baiña gehixen beste zeozegaittik izaten zan, beti zeozegaittik. Ikesi ez, edo. Hortara (besoak zabalik) liburuak hartuta zenbat bidar! Ezin euki-eta, ipiñi zeoze-eta.
R: Kastiguak.
S: Kastiguak? Bueno! Gu beste kastigu hartutako ez da egongo... munduan be asko ez.
-Eta euskeriagaittik zer kastigu izaten zien akordatzen jatzu?
J: Behintzet batzutan euskeraz eitteagaittik gogor eitten oskuen.
S: Orduan izeten zan errekreua; ordu erdi-edo ez dakit ze izeten zan, eta orduan kastigauta. Enjeneral ha izeten zan. Bestiak urtendakuan eskolan egon bihar.
-Anillorik ipintzia, edo zeozer eruan bihar izatia, edo sokaren bat?
S: Gero entzunda nao, baiña orduan ez.

9. Angiozarko eskolatik Elgetako fraideetara

- **Erref**: ELG-014/010
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:25:35. **Bukatu**: 00:27:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Angiozarko eskolan ez zuten gauza askorik ikasi. Eskola utzi eta 13 urte bete baino lehen neskame joan zen Rosario. Sebastian eta Julian fraideetan ibili ziren gero Elgetan eta han askoz gehiago ikasi zuten. Irakasle onak zituzten, batez ere, don Felix. Julian gero gau-eskoletan ibili zen. Sebastian Eibarko armeria-eskolan ibili zen.

Transkripzioa
-Eta eskolan zer ikasten ziñuen, "sumar, restar"...?

R: Honek gehixao ikisiko eben, baiña guk behintze dividirreraiñok eta akabo.
S: Elgetan bai, Elgetan asko.
J: Elgetan [maixu] onak eren, Elgetan frailliak.
S: Maixu bat don Felix-edo ona eta.
R: Eta honek Txanbolinttenekuak be bai.
S: Eskolia Elgetan zatixa gehixao. Gero Angiozarren gure edadetik atzeraokuak ikasiko eben baiña.
R: Bai, zer egongo zan gero be. Angiozarren, e...
-Zuk Angiozarren ikasi, eta gerora?
R: Gero iñora be ez. Hamaika urte baiño lehenao fan nintzan auzo batera kriada.
-Orduan hori izaten zan, ezta, hamabi-hamahiru urte...
R: Bai. Honek gehixao eingo eben igual.
J: Gutxiao!
S: Honek gehixao, gabeko eskolan ibilli zan gero.
J: Bai, gabeko eskolia...
S-R: [...]
-Eta gabeko eskolia ze zan ba?
S: Ein biharra eta illuntzixan zazpiretatik beratzietara edo, ez dakitzu? Basarrixan biharra ein egun guztia eta gero gabian.
R: Baiña zeoze pagauta.
S: Bai. Norberak pagauta.
-Eta zeiñek emuten zeban gau-eskolia?
S: Berak maistruak. Aurretik emoten ebanak.
R: Gero hemen beste andra bat egon zan, Bittori edo.
S: Emakumiena.
J: [...]

10. Dotrina ondo ikasten zen; komunioak

- **Erref**: ELG-014/011
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:27:15. **Bukatu**: 00:28:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Dotrina elizan bertan ikasten zuten. Garai hartan lau apaiz zeuden Angiozarren. Don Inazio apaizak gogor hartzen zituen. Dotrina ondo ikasi zuten, bai gaztelaniaz eta bai euskaraz. Bi komunio egiten ziren: handia eta txikia. Ospakizun berezirik ez zen egiten baina traje berria eginez gero pozik.

Transkripzioa
-Eskolan bertan ikasi zenduen dotriñia?
R: Elixan. Koruan-eta.
S: Lau apaiz zagozen orduan Angiozarren, lau apaiz. Orduan? Orduan dotriñia bai ikasi giñuan ondo.
R: Batek gaiñera, abade batek palo batekin edarrak emoten [zittuen] harek be, don Ignaziok edo. Harek be emuten zittuen, abade batek be.
S: Danak ahaztu jaku, baiña dotriñia ikasi orduan? Dana, dana.

R: Oin be ze pasatzen jakue ba? Komuniua eitten dabe eta gero akabo. Gero ezta iñor elixara fan be eitten-eta; gazte-jenteik. Elgetan ez behintzet.
-Dotriñia ondo-ondo ikasi...
R: Hoixe. Erderaz eta euskeraz, bixetara ikistta gaiñera, e!
-Bixetara?
R: Bai, bai.
-Komunixua eitteko derrior jakin bihar?
R: Txikixa eta haundixa, bi komunio eitten giñuzen, e!
S: Nik bata Angiozarren egin naban txikixa, eta Elgetan, beratzi neskakin, beratzi neska eta neu bakarrik, komunio haundixa.
-Zenbat urtekin izaten zien?
R: Zazpi txikixakin eta hamar-edo zera.
S: Hamar baiño gehixao ein naban nik haundixa.
R: Hamar, hamabi, hortxe.
-Egoten zan zelebraziño espezialen bat? Gaur beste ez, baiña...
S: Orduan be traje barrixa-ta.
R: Igual haundixena txikixai igual orduan, e!
S: Nik haundixa ein nabanian hamen honainoko [orkatilarainoko] prakakin ein naban. Lotu hamen-eta.
R: Hori izaten zan, lelenguai trajia eta gero igual [bestiei]... Bai, aprobetxatzeko.

11. Arropa eta oinetakoak erosteko dirurik ez

- **Erref**: ELG-014/012
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:28:50. **Bukatu**: 00:30:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Sebastian anaiaren gabardinarekin joan zen ezkontza batera, aitaren lutoa besoan jarrita. Arropa berria gutxitan izaten zen eta halakoetan pozik. Garai batean modan egon ziren gabardinak. Kalera joaten zirenean poltsan eramaten zituzten aldatzeko oinetakoak. Inguruetan etxean kubiertekin egindako abarkekin ibiltzen ziren.

Transkripzioa
S: Nik esan naban oiñurrenguan be, bodara honen gabardina batekin. Aitta hil zanian, hamabost urtekin, orduantxe urtia-edo eta, lutua-edo, lehen halako brazaletia eruaten zan. Honen gabardiñiakin, [barrixa eruango eban edo], ni honenakin fan nintzan-eta. Nere ustetan elegantiao fan nintzan! Honek igual urte bixan edo hiruan ibilittako gabardiñiakin.
R: Baiña zenbat bidar jantziko eban gabardiñia? Ein bai holakotxe zeren baterako, baiña gero jantzi be ez. Oin jazten dan moduan ez behintzet! Beti gordetzen geroko denporarako.
S: Gabardiñia sasoe baten moda-modan egon zan, e, bueno!
R: Oin plazara be edozein erropa jantzitta, elegante joaten jatzu jentia gero, e! Konprak eittera be eta danera.
S: Hamen basarrittarako ez euan jaztekoik ezebe. Etxetik urten orduko bustitta zagozten. Zapatak apurtuakin ibiltten giñan.
R: Beti aldatzeko erropakin, gaiñera; gero oiñetakuak, kalera fan bihar bazan, hartu poltsan eta oiñetakuak aldatzeko kalian.

S: Honek gomazkuak gero bai urten eben, gu haundi egin ta gero. Gomazkuak, edozer, ez dakitzu? Zapata, bota, edozer; baiña aurretik dana sueliakin; eta suelia behin busten bazan, segittuan apurtzen giñuan. Gero bai, gu haundi egin giñanian bai. Baiña aurretik? Bueno, bueno...
R: Ez euen dirurik-eta, orduan ez euen-eta.
S: Desastre. Etxian einddakuak, hamen Angiozarren einddakuekin-eta, Elgetan bertan eta etxian einddakuekin ibiltzen zien. Automoillan erroberia ipiñi, kubiertia azpixan, eta haren gaiñian beste zer bati ein-eta. Labanauak! Lagunak eukitzen zittuen, gu hortara ez giñan ibilli, baiña antzera, danok antzera.
-Gaiñera, sasoi hartan danok antzera, ezta?
S: Bai, bai. Ezebe ez euan aldeik.

12. Mutilek abantaila gehiago nesken aldean

- **Erref**: ELG-014/013
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:30:40. **Bukatu**: 00:31:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Neska eta mutilen arteko aldea. Mutilei bakarrik ematen zitzaien paga. Eskolan ere luzaroago ibiltzen ziren mutilak, neskak neskame joaten ziren eta.

13. Komunioa egiteko apaizeren galderak asmatu behar

- **Erref**: ELG-014/014
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:31:20. **Bukatu**: 00:32:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Komunio txikia izaten zen garrantzitsuena. Abadeak dotrinaren inguruko galderak egiten zizkieten komunioa egiten aurretik. Garizuman bijilia kentzeko Angiozarrera apaizarengana joan eta galderak egiten zizkien. Ondo erantzunez gero, "bula" ematen zien, haragia jateko baimena.

14. Asko zegoen jeneroa saldu eta falta zena erosi

- **Erref**: ELG-014/015
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:32:40. **Bukatu**: 00:33:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Rosariok arrautza dozena ugari eramaten zituen larunbatetan plazara saltzera. Etxeko jeneroak saldu eta olioa eta halakoak erosten ziren kalean. Txorizoa bezalako zenbait jenero ez zen asko egoten eta estimatua izaten zen.

15. Ahizpa jostuna etxerik etxe josten

- **Erref**: ELG-014/016
- **Iraupena**: 0:03:52. **Hasi**: 00:33:48. **Bukatu**: 00:37:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:
Familia handiak izaten ziren lehen. Inguruko baserri batean 16 senide ziren. Rosarioren etxean 9 senide ziren, baina bi amarenak. Rosarioren ahizpa jostuna zen. Josteko makina hartu eta etxerik etxe joaten zen traje edo arropak egiten. Orduan emakume gehienek jakiten zuten josten, egindako arroparik ez zegoen eta. Prakak puskatzean "aurreatzearekin" erabiltzen ziren, petatxoak jarrita. Langileek aste osoan arropa berdina erabiltzen zuten, laneko mono urdina. Aitak txahala neurtzen zion etxekoren bati trajea egin aurretik.

16. "Txakur errondia", ezkontzetako ohitura

- **Erref**: ELG-014/017
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 00:37:40. **Bukatu**: 00:41:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak

Laburpena:
Lehen ospakizunak edo ezkontzetako banketeak etxean egiten ziren. Sukaldaria kanpotik ekartzen zen. Sebastianek gogoratzen du mutikoa zela beheko baserrian ezkontza izan zela eta 3 egun egin zituztela bertan. Txahala hiltzen zen etxean eta sarritan jendeak gau osoa pasatzen zuen bertan ospakizunetan. "Txakur errondia" deitzen zitzaion. Gonbidautza egiten zenean 20 pertsonatik gora elkartzen ziren etxean. Etxekoentzat ardura eta gastu handia izaten zen.

17. Erromeriara auzokoak elkarrekin

- **Erref**: ELG-014/018
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:41:00. **Bukatu**: 00:41:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Erromeriara auzoko guztiak joaten ziren elkarrekin. Errepidea egin berritan Elorriora erromeriara joan eta kamioian itzuli ziren.

18. Maila desberdinetako hiletak

- **Erref**: ELG-014/019
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:41:40. **Bukatu**: 00:43:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Maila desberdinetako hiletak egoten ziren, "[oin] haundikoa eta txikikoa". Maila handiagokoarena dotoreagoa izaten zen: bi kanpai jotzen zizkieten eta estandarte gehiago ateratzen zizkieten. Pater nosterra eta opila.

19. Meza asko eta jendetsuak

- **Erref**: ELG-014/021
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:44:20. **Bukatu**: 00:45:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Goizeko sei eta erdietan izaten zen lehenengo meza eta jendez beteta egoten zen eliza. Hiru edo lau meza egoten ziren. Goizeko mezara gazteak eta meza nagusira nagusiagoak joaten ziren. Mezatatik etorritakoan lanak egin behar izaten ziren baserrian. baserriko lanak asarritan domeketan egiten zituzten jende gehiago elkartzen zirelako egun horretan. Garai batean debekatuta egon zen jai handietan (San Inazio, San Pedro...) lan egitea.

20. Auzokoak elkarrekin ibiltzen ziren

- **Erref**: ELG-014/022
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:45:40. **Bukatu**: 00:46:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Auzoan giro ona zuten. Denak elkarrekin ibiltzen ziren adin desberdinetakoak izan arren. Uberara joaten ziren erromeriara. Oinez ibili behar izaten zen batera eta bestera eta goizetan argi egiteko lastoa su emanda.

21. Gorpuak eramateko bideak: elizbideak

- **Erref**: ELG-014/023
- **Iraupena**: 0:04:00. **Hasi**: 00:46:50. **Bukatu**: 00:50:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Bide txarrak izaten zituzten batera eta bestera joateko. Hildakoak ere oinez eramaten ziren lepoan Angiozarrera. Behin hila eramaten zihona erori eta kajatik kanpora irten zitzaien gorpua. Gorpuak eramateko bide berezia egoten zen: elizbidea. Hilak eramateko ohitura nola izaten zen: apaiza eta akolitoa aurretik, gero anderoak eta familia atzetik. Gorpua etxean edukitzen zen eta "gau-bela" egiten zen. Hil eta hurrengo orduetan auzokoak edo senitartekoak egoten ziren hilaren inguruan eta etxekoek haiei afaria ematen zieten.

22. Angiozarren bizirik dirau lutoaren inguruko ohiturak

- **Erref**: ELG-014/025
- **Iraupena**: 0:02:45. **Hasi**: 00:51:30. **Bukatu**: 00:54:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Baserri bakoitzak bere hilarria zuen elizan. Lutoa bi urtez luzatzen zen eta elizan manta bat izaten da horren adierazgarri. Emakumea izaten zen hura zaintzeaz arduratzen zena. Beste inon ez dute ezagutzen, baina Angiozarren oraindik bizirik dirau ohitura horrek. Luto-denboran lehenengo urtea belltzez jantzita egin behar izaten zen eta gero "medio-lutua". Emakumeak goitik behera beltzez, baina gizonezkoek nahikoa zuten besoko beltza eramatearekin.

23. Letanietan elizarik eliza errezatzen

- **Erref**: ELG-014/026
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:54:15. **Bukatu**: 00:55:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Prozesioak egiten ziren Ama Birjinarekin Angiozarren Aste Santuan, eta baita Kontzepzio Egunean ere. Gurutzbidea. Letaniak: Asentzio aurreko hiru egunetan Angiozartik irten eta inguruko ermita guztietara joaten ziren errezoak eginez.

24. Su-bedeinkatua baserririk baserri

- **Erref**: ELG-014/027
- **Iraupena**: 0:03:55. **Hasi**: 00:55:45. **Bukatu**: 00:59:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Konjurua: ekaitza zegoenean apaizak bedeinkatu egiten zituen baserri inguruak txingorrik egin ez zezan eta trukean jatekoa batzen zuten baserrietan. Elizarik eliza joateko pagoaren barruko usteldutakoa pizten zen eta ez da itzaltzen. Su hori oraindik ere Elgetan egiten omen dute batzuetan. Pazko zapatuan egiten zen ohitura hori, mutikoak baserririk baserri ibiltzen ziren su bedeinkatua eramaten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-16

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com